

سنة الفجر

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه مردم شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: مردم شناسی

عنوان:

فرهنگ ایلی و قومی و تاثیر آن بر انتخابات ایلام

استاد راهنما:

دکتر محمد حسین فرجاد

استاد مشاور:

دکتر مجید ارائی نژاد

پژوهشگر:

قدرت اله همتی

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

همسر مهربانم

فرزندان عزیزم

نازنین و فاطمه زهرا

و

خانواده ام

که تمام تلاش‌ها

اهداف، امیدها

و آرزوهایم در آنها

خلاصه می‌شود...

تقدیر و تشکر:

با سپاس و تشکر فراوان از محضر پدر و مادر و برادرانم و تمامی اساتید و معلمانی که در طول دوران تحصیل در رشد و هدایت اینجانب کوشیده اند. از همسر و فرزندان عزیزم که در طی دوران تحصیلات دانشگاهی مخصوصاً دوره کارشناسی ارشد، که مشقت زندگی بر آن ها تحمیل شد و مرا یاری و همراهی نمودند کمال تشکر را دارم.

با وجودی سرشار از احترام و سپاس مراتب تشکر و قدردانی خود را از اساتید بزرگوارم جناب آقای دکتر محمد حسین فرجاد که راهنمایی های ایشان، نگارش این رساله را ممکن ساخت و همچنین آقای دکتر مجید ارائی نژاد مشاور که صمیمانه مرا در انجام این پژوهش یاری رساندند، اعلام می دارم.

از اساتید دوره کارشناسی ارشد آقای دکتر اصغر عسکری خانقاه، آقای دکتر همایون سپهر، آقای دکتر محمد صادق فرید، آقای دکتر عسکری نوری، آقای دکتر شریفی، خانم دکتر میراسکندری و خانم دکتر صالحی رئیس دانشکده صمیمانه تشکر می نمایم.

و نیز بر خود لازم می دانم از زحمات جناب آقایان بهروز سپیدنامه، علی فیض الهی، دکتر یارمحمد قاسمی، عبدالشریف ولدبیگی، مهرداد مظفری، سعید عزیزیان و تمامی کسانی که مرا در انجام این پژوهش مشاوره و راهنمایی نمودند، سپاسگذاری نمایم.

ضمناً مراتب امتنان و قدردانی خود را نسبت به کلیه عزیزانی که به هرنحوی مرا در امر تهیه این پایان نامه یاری نمودند ابراز می دارم و سعادت و بهروزی آنان را از خداوند منان مسئلت می نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب قدرت اله همتی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۸۶۲۹۵۶۰۰ در رشته علوم اجتماعی- مردم شناسی که در تاریخ ۹۱/۳/۲۸ از پایان نامه خود تحت عنوان : فرهنگ ایلی و قومی و تاثیر آن بر انتخابات ایلام با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: قدرت اله همتی

تاریخ و امضاء :

بسمه‌تعالی

در تاریخ ۹۱/۳/۲۸

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای قدرت اله همتی پایان نامه خود را دفاع نموده و با نمره ۱۸ به حروف هجده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۲	مقدمه.....
	فصل اول: کلیات تحقیق
۸-۱-۱	مقدمه.....
۸-۲-۱	بیان مسئله.....
۱۱-۳-۱	هدفهای تحقیق.....
۱۲-۴-۱	اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن.....
۱۲-۵-۱	سوالات و فرضیه‌های تحقیق.....
۱۲-۱-۵-۱	سوالات تحقیق.....
۱۳-۲-۵-۱	فرضیه‌های تحقیق.....
۱۴-۶-۱	مدل تحقیق.....
۱۴-۷-۱	تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی.....
۱۴-۱-۷-۱	پایگاه اجتماعی.....
۱۴-۲-۷-۱	مشارکت اجتماعی.....
۱۵-۸-۱	نظریه‌های متفاوت در بحث مشارکت اجتماعی.....
۱۵-۱-۸-۱	مناسبات اجتماعی.....
۱۶-۲-۸-۱	زمینه‌های تجربی مشارکت.....
۱۷-۳-۸-۱	مشارکت اجباری.....
۱۸-۴-۸-۱	پیروان مکتب کنش نمادین.....

۱۸	..... رفتارگرایان ۵-۸-۱
۲۰	..... قوم مداری ۶-۸-۱
۲۱	..... روش تحقیق ۹-۱
۲۲	..... قلمرو تحقیق ۱۰-۱
۲۲	..... محدودیت ها و مشکلات تحقیق ۱۱-۱
۲۳	..... ابزار تحقیق ۱۲-۱
۲۳	..... زمان و مکان تحقیق ۱۳-۱
	فصل دوم: مطالعات نظری
۲۵	..... مقدمه ۱-۲
۲۷	..... بخش اول: کارکردگرایی ۲-۲
۲۹	..... دیدگاه کارکردگرایی ۱-۲-۲
۳۱	..... خصوصیات و ویژگی های اصلی دیدگاه کارکردگرایی ۲-۲-۲
۳۹	..... یکپارچگی ۱-۲-۲-۲
۳۹	..... تعادل ۲-۲-۲-۲
۴۰	..... ارزش ها ۳-۲-۲-۲
۴۲	..... بخش دوم: دیدگاه مبادله ۳-۲
۴۲	..... معرفی دیدگاه مبادله ۱-۳-۲
۴۴	..... خصوصیات و ویژگی های اصلی دیدگاه مبادله ۲-۳-۲
۴۴	..... تقویت کننده یا پاداش ۱-۲-۳-۲
۴۵	..... انگیزش ۲-۲-۳-۲
۴۶	..... سود ۳-۲-۳-۲

- ۴۷ ..... ۲-۳-۲-۴- اراده گرایی
- ۴۸ ..... ۲-۳-۲-۵- تایید اجتماعی
- ۵۱ ..... ۲-۳-۳- نظریه هایی در مورد دیدگاه مبادله
- ۵۱ ..... ۲-۳-۳-۱- دیدگاه امیل دورکیم
- ۵۲ ..... ۲-۳-۳-۲- دیدگاه جامعه‌شناسی ماکس وبر
- ۵۴ ..... ۲-۴- پیشینه تحقیق

فصل سوم: معرفی کلی محل تحقیق

- ۵۸ ..... ۳-۱- مقدمه
- ۵۸ ..... ۳-۲- موقعیت جغرافیایی استان ایلام، حدود و وسعت
- ۵۹ ..... ۳-۳- آب و هوا
- ۵۹ ..... ۳-۳-۱- آب و هوای بیابانی و نیمه بیابانی (گرم و خشک)
- ۵۹ ..... ۳-۳-۲- آب و هوای معتدل کوهستانی
- ۵۹ ..... ۳-۳-۳- آب و هوای سرد کوهستانی
- ۶۰ ..... ۳-۴- ناهمواری ها
- ۶۰ ..... ۳-۵- ارتفاعات مهم استان ایلام
- ۶۰ ..... ۳-۵-۱- کبیرکوه
- ۶۱ ..... ۳-۵-۲- دینارکوه
- ۶۱ ..... ۳-۵-۳- کوه مانشت
- ۶۲ ..... ۳-۵-۴- سرخ کوه
- ۶۲ ..... ۳-۵-۵- سیاه کوه
- ۶۲ ..... ۳-۵-۶- کوه رنو

- ۶۲ ..... ۷-۵-۳- حمیرین کوه
- ۶۲ ..... ۶-۳- دشتها
- ۶۲ ..... ۷-۳- رودخانه ها
- ۶۳ ..... ۱-۷-۳- رودخانه سیمره
- ۶۳ ..... ۲-۷-۳- رودخانه کنجانچم
- ۶۴ ..... ۳-۷-۳- رودخانه گدارخوش
- ۶۴ ..... ۴-۷-۳- رودخانه چنگوله
- ۶۴ ..... ۵-۷-۳- رودخانه میمه
- ۶۴ ..... ۶-۷-۳- رودخانه گاوی
- ۶۴ ..... ۷-۷-۳- رودخانه دویرج
- ۶۴ ..... ۸-۳- نژاد مردم ایلام
- ۶۵ ..... ۹-۳- زبان مردم ایلام
- ۶۶ ..... ۱۰-۳- دین مردم ایلام
- ۶۶ ..... ۱۱-۳- ایلام در نگاهی به تاریخ
- ۶۸ ..... ۱۲-۳- خط
- ۶۹ ..... ۱۳-۳- ایل وطوایف
- ۷۴ ..... ۱۴-۳- ایل های استان ایلام
- ۷۴ ..... ۱-۱۴-۳- ایل ارکوازی
- ۷۵ ..... ۲-۱۴-۳- ایل خزل
- ۷۶ ..... ۳-۱۴-۳- ایل ملکشاهی
- ۷۷ ..... ۴-۱۴-۳- ایل شوهران

- ۷۷ ..... ۳-۱۴-۵- ایل کرد
- ۷۷ ..... ۳-۱۴-۶- ایل پنجستون
- ۷۷ ..... ۳-۱۴-۷- ایل دهبالایی
- ۷۸ ..... ۳-۱۴-۸- ایل عالی بیگی
- ۷۸ ..... ۳-۱۴-۹- ایل ایوان
- ۷۸ ..... ۳-۱۴-۱۰- ایل کلهر
- ۷۸ ..... ۳-۱۴-۱۱- ایل میشخاص
- ۷۹ ..... ۳-۱۴-۱۲- ایل علی شیروان
- ۷۹ ..... ۳-۱۴-۱۳- ایل دوستان
- ۷۹ ..... ۳-۱۴-۱۴- ایل هندمینی
- ۸۰ ..... ۳-۱۴-۱۵- عشایر هلیلان وزردلان
- ۸۰ ..... ۳-۱۴-۱۶- ایل های میهمان
- ۸۰ ..... ۳-۱۶-۱- ایل پیرانوند
- ۸۰ ..... ۳-۱۴-۱۶-۲- ایل های زنگنه وزوله
- ۸۱ ..... ۳-۱۴-۱۶-۳- عشایر عرب
- ۸۱ ..... ۳-۱۴-۱۶-۱-۳- طایفه صیفی
- ۸۱ ..... ۳-۱۴-۱۶-۲-۳- طایفه ملخطاوی
- ۸۱ ..... ۳-۱۵- تعلق های اجتماعی و قومی
- ۸۲ ..... ۳-۱۶- ابهام در هویت ها
- فصل چهارم: یافته های تحقیق
- ۸۵ ..... ۴-۱- مقدمه

- ۲-۴- تعریف فرهنگ ۸۵
- ۳-۴- انتخابات ۸۹
- ۴-۴- تاریخچه انتخابات در ایران و جهان ۹۰
- ۵-۴- جایگاه مجلس در قانون اساسی مشروطیت ۹۱
- ۶-۴- وظایف مجلس در قانون اساسی ۹۲
- ۷-۴- نظارت، شرط سلامت دولت و جامعه ۹۲
- ۸-۴- نخستین انتخابات مجلس شورای اسلامی ۹۳
- ۹-۴- نخستین مجلس شورای اسلامی ۹۴
- ۱۰-۴- ملاک های انتخاب اصلح ۹۴
- ۱-۱۰-۴- ضرورت انتخاب اصلح ۹۵
- ۲-۱۰-۴- انتخابات مطلوب ۹۶
- ۱-۲-۱۰-۴- انتخابات مطلوب چیست و چه ویژگی هایی دارد؟ ۹۶
- ۲-۲-۱۰-۴- رعایت ضوابط قانونی و اخلاقی در تبلیغات انتخاباتی ۹۷
- ۳-۱۰-۴- پرسش های مربوط به انتخابات و مجلس شورای اسلامی ۹۷
- ۴-۱۰-۴- حق مشارکت ۹۹
- ۱۱-۴- نظام های انتخاباتی ۱۰۱
- ۱۲-۴- فراهم ساختن نمایندگی ۱۰۱
- ۱۳-۴- ساده و با ارزش ساختن انتخابات ۱۰۲
- ۱-۱۳-۴- فراهم ساختن انگیزه هایی برای ایجاد سازش و مصالحه ۱۰۴
- ۲-۱۳-۴- پاسخگو نگه داشتن حکومت ۱۰۵
- ۳-۱۳-۴- پاسخگو نگه داشتن نمایندگان در سطح فردی ۱۰۵

- ۱۰۵-۴-۱۳-۴- تقویت احزاب سیاسی ۱۰۵
- ۱۰۶-۴-۱۳-۵- توصیه های در مورد نحوه اجرای تغییرات ۱۰۶
- ۱۰۶-۴-۱۴-۱- نظام انتخاباتی اکثریتی ساده ۱۰۶
- ۱۰۶-۴-۱۴-۱- نقاط ضعف ۱۰۶
- ۱۰۷-۴-۱۵-۱- انتخاب یک رئیس جمهور ۱۰۷
- ۱۰۸-۴-۱۵-۱- رای گیری ۱۰۸
- ۱۰۸-۴-۱۵-۲- تلاش برای تاثیر حداکثری رای دهندگان ۱۰۸
- ۱۰۹-۴-۱۵-۳- نظام های انتخاباتی التیام بخش تمامی مشکلات نیست ۱۰۹
- ۱۱۰-۴-۱۵-۴- تاثیر نظام های انتخاباتی را نباید زیاد هم دست کم گرفت: ۱۱۰
- ۱۱۰-۴-۱۶-۱- عوامل تاثیر گذار در انتخابات در نظام طایفه ای ۱۱۰
- ۱۱۰-۴-۱۶-۱- جمعیت ۱۱۰
- ۱۱۱-۴-۱۶-۲- افراد صاحب نفوذ ۱۱۱
- ۱۱۱-۴-۱۶-۳- خویشاوندان نسبی و سببی ۱۱۱
- ۱۱۱-۴-۱۶-۴- آنچه که در رأی آوردن یک فرد از طایفه خاص باید در نظر گرفت چندین عامل ۱۱۱
- ۱۱۱-۴-۱۶-۴-۱- کمیت کاندیدا ۱۱۱
- ۱۱۱-۴-۱۶-۴-۲- جو طایفه ای حاکم بر جامعه ۱۱۱
- ۱۱۳-۴-۱۶-۴-۳- موقعیت شخصیتی کاندید ۱۱۳
- ۱۱۳-۴-۱۷-۱- علت حضور گسترده طوایف در مشارکت های سیاسی ۱۱۳
- ۱۱۴-۴-۱۸-۱- فرهنگ مشارکت سیاسی در طوایف ۱۱۴
- ۱۱۵-۴-۱۹-۱- مهمترین موانع توسعه سیاسی ۱۱۵
- ۱۱۵-۴-۱۹-۱- فرهنگ روستایی و عشایری ۱۱۵

- ۱۱۶-۴-۱۹-۲- پایین بودن سطح آگاهی های سیاسی.....
- ۱۱۶-۴-۱۹-۳- عدم وجود احزاب کارآمد.....
- ۱۱۷-۴-۲۰- فرهنگ اجتماعی سیاسی و انتخابات در استان ایلام.....
- ۱۲۲-۴-۲۰-۱- نحوه تبلیغات نامزده ها در ایلام.....
- ۱۲۴-۴-۲۰-۲- رویکرد نخبگان در انتخابات ایلام.....
- ۱۲۹-۴-۲۱- تحلیل ۹مرحله ای انتخابات مجلس شورای اسلامی ایلام(حوزه شمالی).....
- ۱۳۰-۴-۲۱-۱- دوره اول پس از انقلاب.....
- ۱۳۲-۴-۲۲- آسیب شناسی انتخابات.....
- ۱۳۵-۴-۲۳- وعده و وعیدهای تقسیم مدیریتی.....
- ۱۳۵-۴-۲۳-۱- حضور در مراسمات شادی و عزاداری مردم در ایام نزدیک به انتخابات.....
- ۱۳۵-۴-۲۳-۲- احساس تکلیف.....
- ۱۳۷-۴-۲۴- خرید رأی.....
- فصل پنجم: خلاصه و نتیجه گیری
- ۱۳۹-۵-۱- مقدمه.....
- ۱۴۰-۵-۲- نتیجه گیری.....
- ۱۴۲-۵-۳- پیشنهادات.....
- ۱۴۳-۵-۴- پیشنهادهای حاصل تحقیق.....
- ۱۴۳-۵-۴-۱- سطح کلان.....
- ۱۴۳-۵-۴-۲- سطح میانه.....
- ۱۴۴-۵-۵- پیشنهاد برای محققین بعدی.....

۶-۵- مصاحبه ۱۴۵

منابع ۱۶۴

پیوست ها

عکس هایی از بزرگان بعضی از طایفه ها، قبائل و ایل ها ۱۷۰

چکیده لاتین ۱۸۵

چکیده:

هدف اصلی این رساله تحصیلی، میزان تاثیر فرهنگ اقوام و ایل ها، نقش بزرگان اقوام، نقش تحصیل کردگان و نخبگان، میزان جمعیت ایل ها، نقش ازدواج های سببی و برون همسری، نقش تبلیغات زود هنگام، میزان تاثیر شعارهای تبلیغاتی، و شرکت در مراسمات محلی از جمله فاتحه خوانی ها و ... و همچنین نقش رسانه ها و جراید محلی بر انتخابات ایلام است که مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. در این تحقیق از روش میدانی و مشاهده مشارکتی و مصاحبه استفاده شده است. بر اساس مروری بر پیشینه نظری و تجربی تحقیق، فرضیاتی مطرح شده که فشرده آن بدین شرح است: در استان ایلام مردم در فرآیندهای سیاسی و رقابت های انتخاباتی علقه های قبیله ای را بر اولویت های حزبی و حتی اصل شایسته سالاری و مهارت های فردی ترجیح می دهند. به این معنا که عامل قبیله در انتخاب نامزدهای انتخاباتی سرنوشت ساز است. سران طوایف در استان که دارای اقتدار فرهی هستند از نفوذ خود برای جلب نظر اعضای ایل به نامزد خاصی استفاده می کنند. بنابراین ممکن است در اینجا شایسته سالاری و مهارت ها و توانمندی های فردی نامزدها کمتر مورد توجه قرار گیرد. به نظر می رسد تفوق فرهنگ تبارگرایی ایلی در استان مانعی بر سر راه شخصیت های کارآمدتر و فرهیخته ای شده است که به دلیل نداشتن پشتوانه قبیله ای ریسک شرکت در انتخابات را به جان نمی خردند. نتایج تحقیق مطالب فوق الذکر را تایید می نماید. جز رسانه ها و جراید محلی که به مراتب نقش کمتری در روند پیروزی کاندیدهای احتمالی دارند. و اینکه درآمدی بر یک موضوع مهم که می بایست در معرض توجه و تأمل ارباب اندیشه قرار گیرد تا زوایای مختلف آن مورد مطالعه واقع شود.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ، قبیله، طوایف، ایل، انتخابات، مشارکت، انتخابات ایلام.

مقدمه:

انسان، در گذشته و دوران اولیه زندگی به خاطر محدودیت های محیطی، جغرافیایی، اجتماعی و... کمتر می توانست علائق، سلیقه و انتخاب خود را مطمع نظر قرار دهد. اجتماعات انسانی در آغاز حیات خود به طوری که ما امروز شاهد آن هستیم، از سازماندهی و نظام اجتماعی برخوردار نبودند. ولی انسان امروزی، انسان انتخاب گر است. موجود مذکور دیگر تحت الشعاع عوامل محیطی و جغرافیایی نیست. بلکه این طبیعت است که مغلوب وی می باشد. از طرفی سعی نموده تا بتواند پدیده های اجتماعی را تحت سیطره و انقیاد خود درآورد.

افراد بشر ابتدا به صورت پراکنده بر روی درختان زندگی می کردند، با کشف آتش که امروزه دانشمندان از لحاظ اهمیتش با اختراع کامپیوتر مقایسه و برابر می دانند. کم کم انسان به درون غارها پناه می برد و توانست تا اندازه ای از خطر حوادث طبیعی در امان بماند در حقیقت اجتماعات اولیه انسانی زمانی شکل گرفت که انسان متوجه رویش چند دانه گیاه در محل سکونتش گردد. این اتفاق طبیعی انسان اولیه را متوجه کشت و زرع نمود و انسان آموخت که می تواند، با کاشتن گیاهان غذای مورد نظرش را تامین نماید. و در یک محل ساکن گردد. از این هنگام بود که ده نشینی و به دنبال آن شهرهای اولیه و شهرنشینی به وجود آمد و تمدن های اولیه بشریت شکل گرفت. طی این ادوار که به تکامل اجتماعی انسان مربوط می شود، انسان ها در محیط های طبیعی و جغرافیایی متفاوت و تحت شرایط جوی گوناگون، و جدا از هم می زیستند و به دلیل عدم توسعه امکانات دانش و فن نمی توانستند در آن ها تغییراتی ایجاد نمایند. این اختلافات جوی و محیط طبیعی باعث شد، انسان ها از لحاظ رنگ پوست و برخی مشخصات ظاهری اندامی با همدیگر متفاوت باشند. این مشخصات در ازدواج هایی که اکثرا درون گروهی بودند، توسط زن ها به نسل های بعدی انتقال یافت و در افراد آن نژاد، قبیله، طایفه و اجتماع ماندگار شد. در نتیجه آن چه امروزه به عنوان نژاد های انسانی یاد می کنند، یعنی تفاوت در مشخصات فیزیکی و ظاهری بدن به وجود آمد. از سوی دیگر شرایط و امکانات طبیعی هر منطقه شیوه ها و آداب و رسوم خاصی را برای تامین نیازهای اولیه مثل مسکن، پوشاک و غذا به وجود آورد و همچنین طرز تفکر در بین افراد آن منطقه در مورد اشیاء و پدیده های طبیعی که می دیدند، ایجاد کرد. مثل اندیشیدن در مورد طبیعت و آفرینش آن، نیروهای قهار و بی رحم آن و مسائلی از این قبیل که به طور کلی این مجموعه آداب و رسوم و طرز تفکرات مجموعه فرهنگ آن منطقه، آن قوم و نژاد را به وجود آوردند. این مجموعه فرهنگی اولاً از طریق اجتماع پذیری دوماً از طریق انتقال تجارب به نسل های

بعدی منتقل شد و به صورت فرهنگی قومی و قبیله ای در آمد و از نسلی به نسل دیگر بارورتر و متحول تر و گسترده تر گردید. البته فرهنگ، مفهومی پیچیده و چند بعدی دارد. فرهنگ به ارزش ها و مقدماتی در زندگی اشاره دارد که دربرگیرنده ی اعتقادات، ایده ها، تفاسیر و هنجارهایی است که بدهی پنداشته می شوند. از نظر تایلور انسان شناس انگلیسی، فرهنگ دربرگیرنده ی کلیت زندگی اجتماعی انسان است. فرهنگ پدیده ای جمعی است که بین گروهی از افراد نظیر خانواده ها، اقوام، طوایف، سازمانها، ملت ها... مشترک است. در یک جامعه قومی ایلی، علاوه بر این که در محیط کار، در نهادها و سازمان های اجتماعی بین افراد و مناسبات اداری، سازمانی، اقتصادی شکل می گیرد. در سطح جامعه میان آن ها روابط قومی و مناسبات قومی ایلی در قالب های فرهنگی به وجود می آید و مشارکت اجتماعی بین آنان را الزامی می کند.

قوم به گروهی از انسان ها که دارای خصوصیات مشترکی چون: نژاد، زبان و مذهب باشند و باید براین تشابهات به ویژگی های فرهنگی مشترکی در زندگی اجتماعی دست یابند و بتوانند از طریق آن ها هویت یافته خود را از دیگر گروه ها متمایز کنند، اطلاق می شود. در این صورت می توان این عده از افراد را یک گروه قومی خاص و متمایز از گروه های قومی دیگر محسوب نمود.

"هر انسانی تمایل دارد که هویت خود را آگاهانه در یک گروه خاص جستجو کند. هویت می تواند در چندین سطح ممکن باشد و هر فردی می تواند به صورت هم زمان و به شکلی عادی چندین هویت را بپذیرد. با وجود این شمار این هویت ها بنابر سنت های اجتماعی گوناگون متفاوت است. برای نمونه تعلق های گوناگون به خانواده، به کلان، به قبیله، به دین، به طبقه اجتماعی، به قومیت، به ملت و تمدن می تواند در هویت هر انسانی با یکدیگر سازش داشته باشند و چنین فردی قادر است از خود وفاداری های متعددی که از لحاظ جغرافیایی یا اجتماعی با یکدیگر تداخل دارند، نشان دهد" (برتون، ۱۹۹۵: ۲۳).

"یک گروه قومی با ویژگی های مشترک اعضایش مشخص می شود. این ویژگی ها عبارتند از زبان، ملیت و... ما شاید بتوانیم با توجه به قیافه ظاهری آدم ها آن ها را به گروه های متفاوت تقسیم کنیم. اما تشخیص گروه قومی افراد تنها از طریق بررسی دقیق ویژگی های فرهنگی می شود. انسان امک... ان پذیر است" (کوئن، ۱۳۷۱: ۲۶۵).

اکثر جوامع امروزی گروه های قومی گوناگونی دارند و جوامع چند قومی محسوب می شوند. در این جوامع چندین گروه بندی بزرگ وجود دارد. این گروه بندی ها در یک نظام سیاسی و اقتصادی مشارکت دارند اما از جهات دیگر تا اندازه زیادی از هم متمایزند. بنابراین مشارکت اجتماعی، بین اقوام مختلف در یک جامعه قومی ایلی به صورت یک مسئله اجتماعی مطرح است و توجه مردم شناسان و جامعه شناسان را به خود جلب نموده است.

با توجه به اهمیت موضوع و بررسی تاثیر قومیت و طایفه گرایی بر انتخابات ایلام و کمی تحقیق در این موضوع ما را بر آن داشت تا به بررسی این متغیر ها بپردازیم. نتایج انتخابات ایلام نشان دهنده یک سری فاکتورهایی است که دخالت در مشارکت، کم یا زیاد مردم، در انتخابات دارد. مهم است که ما بدانیم که نقش طایفه گرایی در مشارکت سیاسی مردم چگونه و چه تاثیری دارد. دانستن این موضوع می تواند کمک کند که راههای مناسب برای بررسی مثبت مسئله پیدا کرد. همچنین دانستن این رابطه و پی بردن به تاثیر قوم گرایی و طایفه گرایی در مشارکت سیاسی می تواند راههای مناسب برای پیدا کردن پیامدهای مثبت و منفی این مسئله را آشکار نماید. در این تحقیق بر آنیم تا نه تنها به فرهنگ قومی ایلی و عوامل موثر بر انتخاب رفتار انتخاباتی مردم در استان ایلام بپردازیم، بلکه به بررسی رفتار انتخاباتی همشهریان در مورد انتخاب مجدد نمایندگان پیشین و فعلی، انتخاب نامزدهای زن... پاسخ داده باشیم و بررسی کنیم چرا هیچ نماینده ای در استان بر غم قابلیت ها و توانایی و... منتخبین مجدداً انتخاب نشده است. و آیا این روند تاریخی تکرار می شود یا نه؟

این نوشتار در پی بررسی اجمالی تاثیر قومیت و طایفه گرایی بر انتخابات ایلام است. باشد که نگاه همه جانبه به موضوع قومیت ها به تدوین استراتژی های توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کارآمد منجر گردد. با ذکر این مقدمه در مورد مسئله مناسبات قومی و ایلی و مشارکت های اجتماعی و فاصله اجتماعی باب سخن را گشوده، تا در متن رساله تحصیلی حاضر موضوع فرهنگ ایلی و قومی و تاثیر آن بر انتخابات ایلام به تفصیل مورد تحقیق و مطالعه قرار دهیم.

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

۱-۲- بیان مسئله

۱-۳- هدفهای تحقیق

۱-۴- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

۱-۵- سوالات و فرضیه‌های تحقیق

۱-۶- مدل تحقیق

۱-۷- تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی

۱-۸- نظریه‌های متفاوت در بحث مشارکت اجتماعی

۱-۹- روش تحقیق

۱-۱۰- قلمرو تحقیق

۱-۱۱- محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق

۱-۱۲- ابزار تحقیق

۱-۱۳- زمان و مکان تحقیق

بسا گفته‌اند و شنیده‌ایم، که فرهنگ عمق است و سیاست سطح. گفته‌اند و شنیده‌ایم که سیاست کف روی آب است و مانایی ندارد و لابد فرهنگ آب زیر کف است و بقا دارد و تا دنیا دنیا است می‌ماند و... البته این را هم باید شنیده باشیم که «کل من علیها فان» آیه ۲۶ سوره الرحمن. در فانی بودن «هر آنچه بر اوست»، فرقی میان فرهنگ و سیاست قائل نشده است.

وجود قومیت‌های چند در یک جامعه قومی ایلی با ویژگی‌ها و ساخت‌های فرهنگی متفاوت و متنوع باعث می‌شود، که سیمای مناسبات و مشارکت‌های اجتماعی در آن جامعه متنوع و پیچیده‌تر باشد. در جوامع قومی ایلی افراد در قشرها و طبقات و دسته‌بندی‌های گروهی متفاوت قرار می‌گیرند، هر گروهی به نحوی در مقابل گروه‌های دیگر گرایش‌های خاصی پیدا می‌کند. مناسبات و مشارکت‌های اجتماعی با گروه‌های دیگر متفاوت و به سهولت قابل تشخیص است. هر قومی، دیدگاه‌های خاص اعتقادی، فرهنگی و سیاسی مخصوص به خود را سعی می‌کند حفظ نماید و در رابطه با قوم و گروه دیگر گاه از خود سازش، انطباق، هماهنگی و گاه تعصب و سرسختی نشان دهد.

گرایش‌های قومی گاه در جهت راستای اهداف کلی جامعه هماهنگ می‌شوند و گاه در جهت حفظ و تعصب ارزش‌های قومی و نفی ارزش‌ها و هنجارهای اقوام دیگر شکل می‌گیرند و خود را نشان می‌دهند. هر قوم و گروهی سعی می‌کند، دیدگاه‌های خاص اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی خود را حفظ و برتر نشان دهد. گاهی پای تعصب و سرسختی نیز در موارد خاص به میان کشیده می‌شود که نهایتاً این امر طی مراحل بعد منجر به ایجاد فاصله اجتماعی میان اقوام ساکن در آن جامعه قومی می‌شود. در این حالت افراد هر قوم در جامعه در موقعیت و مکانی خاص قرار می‌گیرند و ملزم به رعایت مقرراتی خاص مبتنی بر تفاوت در ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی خویش می‌گردند. البته در دوران‌هایی از حیات جامعه حوادث و اتفاقات طبیعی چون سیل، زلزله و جریانات اجتماعی چون جنگ و سیاست‌های نظام حاکم باعث تشدید و یا کاهش همبستگی و یگانگی و نوسان آن می‌گردند. که منجر به انسجام و مشارکت بیشتر و یا منجر به تعصبات قومی و بیگانه‌هراسی بیشتر می‌گردد.

"بیش از نیم قرن از مطرح شدن تحلیل جامعه‌شناختی رفتار انتخاباتی شهروندان به صورت جدی و آکادمیک می‌گذرد. در ایالات متحده آمریکا، بیشترین مطالعات در این حوزه انجام می‌شود و در سایر کشورهای غربی مثل انگلستان، فرانسه و ایتالیا که دموکراسی و احزاب در آن‌ها نهادینه شده است احزاب و دولت‌ها بطور جدی به این حوزه مطالعاتی توجه کرده‌اند و از این طریق می‌خواهند تحلیل دقیقی از شرایط جامعه و رفتار انتخاباتی شهروندان داشته باشند و بر مبنای آن برنامه‌ریزی خود را تنظیم نمایند" (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۵۲۰).

بررسی رفتار انتخاباتی شهروندان، صرفاً به حوزه انسان‌شناسی مربوط نمی‌شود، بلکه در نقطه تلاقی بین علوم مختلف از جمله سیاست، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، تاریخ، ارتباطات و آمار قرار می‌گیرد. نقطه آغاز این حوزه از علوم سیاسی اخذ می‌شود و در ادامه از حوزه‌هایی که نام برده شد، بهره می‌گیرد. گرچه میزان بهره‌گیری از حوزه‌های انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی می‌تواند بسیار پررنگ‌تر و جدی‌تر مطرح شوند.

"مشارکت اجتماعی، شرکت فعالانه انسان‌ها است در حیات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و به طور کلی در تمامی ابعاد حیات اجتماعی، از این رو تشویق به مشارکت و تسهیل در فرایند تحقق آن همواره مورد توجه برنامه‌ریزان و مصلحان اجتماعی بوده است" (همان منبع: ۵۲۳).

در دنیای سیاست و مشارکت سیاسی، انتخاب نماینده سیاسی (در قالب نماینده خبرگان، ریاست جمهوری، مجلس، شوراها...) با میل و اراده تک‌تک افراد جامعه صورت می‌گیرد، ولی آیا انتخاب آن‌ها کاملاً آزادانه است؟ تاثیر عوامل محیطی و اجتماعی تا چه حد می‌باشد؟

آیا انتخاب یک نماینده، در یک محدوده جغرافیایی، بر اساس تمایلات عقلانی شکل می‌گیرد یا تحت الشعاع شخصیت‌هایی نظیر قوم‌گرایی و طایفه‌گرایی می‌باشد؟

انسان به عنوان موجودی آزاد، ولی در قید و بند‌های مختلف قومی، طایفه‌ای، مذهبی، جناحی و... اسیر است و هرگونه تعامل، کنش و انتخاب وی در چارچوب موارد مزبور قابل تبیین است. به قول تالکوت پارسنز انسان آزاد اما در چارچوب هنجارها و به گفته گافمن انسان آگاه و ارزیاب اما در چارچوب انتظارات دیگران است. مردم‌شناسی با خدمت گرفتن روانشناسی اجتماعی

و با کمک گرفتن از آن سعی و تلاش می کند در چنین جوامعی اقوام را شناسایی، و فرهنگ ها را ثبت و ضبط نماید. و جامعه شناسی در چنین جوامعی از قوم مداری ها و پیش داورى ها جلوگیری کرده و سعی دارد در جوامع نسبی گرایى فرهنگى رواج دهد. در این تحقیق سعی می شود، رابطه قومیت های گوناگون و تاثیر آن بر انتخابات ایلام مخصوصا حوزه شمالی به صورت میدانی مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد.

در جوامع قبیله ای رفتارهای انتخاباتی شاید بیش از هر چیز تحت تاثیر جهت گیری های تعصبی قومی – ایلی افراد باشد و یا به عبارت دیگر رابطه معناداری بین این دو وجود داشته باشد. زیرا تحقیقات نشان داده است میزان مشارکت مردم در انتخابات ۹ دوره ای مجلس شورای اسلامی و شوراهای شهر و روستا پس از پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۵۸-۱۳۹۱)، در استان ایلام که از قبایل و ایلات مختلفی تشکیل شده است. بیشترین آمار از لحاظ مشارکت نسبت به کل کشور را به خود اختصاص داده است. بر اساس مدعا و استدلال های ارائه شده، پرسش اصلی تحقیق را می توان چنین مطرح کرد: آیا میزان فرهنگ قومی قبیله ای بر رفتار انتخاباتی مردم استان ایلام تاثیر گذاشته است؟ بنابراین هدف از نگارش این تحقیق نشان دادن تاثیر میزان فرهنگ قومی قبیله ای بر رفتار انتخاباتی شان در دو سطح گرایش رای دهی و میزان مشارکت در انتخابات است.

۳-۱- هدفهای تحقیق:

در راستای عنوان فوق مهمترین سؤال این است که هدف کلی پژوهش در مرحله اول چیست و منظور و مقصود از انجام چه چیزی می باشد؟

اهداف اصلی این رساله تحصیلی، میزان تاثیر اقوام و ایل ها، نقش بزرگان اقوام، تاثیر افراد خاص، نقش تحصیل کردگان و نخبگان، میزان جمعیت ایل ها، نقش ازدواج های سببی و برون همسری، نقش تبلیغات زودهنگام، میزان تاثیر شعارهای تبلیغاتی، و شرکت در مراسمات محلی از جمله فاتحه خوانی ها و ... و همچنین نقش رسانه ها و جراید محلی بر انتخابات ایلام است که مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

۴-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن:

با توجه به این که ایلام از جمله استان های ایل نشین که دارای قبایل زیادی است و نوع زندگی سنتی مردم در شهر و روستاها و همچنین اهمیت نظام اجتماعی جامعه ایلام و اهمیت و ارزش فرهنگ های محلی موضوع بسیار بالا و در خور تعمق است که کمترین تحولات و تغییرات را در مقایسه با انواع دیگر جوامع را بایستی در میان شهرهای سنتی و کوچک جستجو کرد هنوز بسیاری از سنتها به عنوان نظام های ارزشی در این گونه جوامع یافت می شود که مشاهده آن را به وسیله هیچ گونه قانون و اجباری نمی توان برقرار ساخت لذا علاقه شدید اینجانب جهت انتخاب این موضوع این است که بدانیم تا چه اندازه ارزش های ایلی و قبیله ای و طوایف در سرنوشت جامعه ی خود تاثیر گذار و نقاط ضعف و یا قوت آن را مکتوب، و به افراد بعد از خودمان منتقل نماییم.

۵-۱- سوالات و فرضیه های تحقیق:

۱-۵-۱- سوالات تحقیق:

۱- آیا اقوام و ایل ها بر انتخابات ایلام تاثیرگذار هستند؟

۲- چرا هیچ نماینده ای در ایلام دو دوره متوالی یا غیرمتوالی نتوانسته در مجلس حضور داشته باشد؟

۴- نقش بزرگان اقوام و ایل ها و افراد خاص و نخبگان بر انتخابات ایلام تا حد است؟

۷- آیا ازدواج های سببی برون همسری در انتخابات ایلام نقش دارند؟

۶- آیا میزان جمعیت ایل ها بر انتخابات ایلام تاثیرگذار هست؟

۸- چرا تبلیغات در ایلام زود هنگام و قبل از موعد مقرر شروع می شود؟

۹- آیا شعارهای تبلیغاتی و شرکت در مراسمات محلی و فاتحه خوانی ها تاثیرگذار هستند؟